

Politika

Francija ir viena no vecākajām republikām Eiropā (pēc Sanmarino un Šveices). Tā ir prezidentāla republika ar daudzpartiju sistēmu. Valsts galva ir Francijas prezidents, bet valdības galva ir Francijas premjerministrs. Izpildvaru īsteno valdība (prezidents un Ministru kabinets), likumdevēja varu – valdība, Senāts un Nacionālā Asambleja. Trešā vara ir tiesu vara, kas ir neatkarīga no izpildvaras un likumdošanas varas.

Izpildvara

Francijas prezidentu ievēl amatā uz 5 gadiem. Prezidents ieceļ amatā premjerministru, uzrauga Ministru kabinetu, slēdz starptautiskos līgumus, var izsludināt referendumu un atlaist Nacionālo Asambleju. Prezidents ir bruņoto spēku virspavēlnieks. Ministru kabinets apstiprina visus prezidenta lēmumus, izņemot lēmumu par Nacionālās Asamblejas atlaišanu.

Francijas valdību vada premjerministrs, kuru ieceļ prezidents un apstiprina Nacionālā Asambleja. Viņa pārziņā ir valsts iestāžu darbība un bruņotie spēki. Ministru kabinets ir pakļauts parlamentam un Nacionālā Asambleja var izteikt Ministru kabinetam neuzticību, kā arī var veicināt Ministru kabineta atkāpšanos. Lai izvairītos no šādas situācijas, Ministru kabinetam ir jāīsteno politika, kas nav pretrunā ar parlamentu. Ministriem ir pienākums mutiski vai rakstiski atbildēt uz parlamenta pārstāvju uzdotiem jautājumiem (*questions au gouvernement*). Turklāt ministriem ir jāpiedalās parlamenta rīkotajās sanāksmēs, ja tajās apskatāmie jautājumi skar jomu, par kuru atbildīga kāda ministrija.

Likumdošanas vara

Francijā likumdošanas varu īsteno divpalātu parlaments, kas sastāv no augšpalātas jeb senāta (321 pārstāvjus ievēl uz 9 gadiem) un apakšpalātas jeb Nacionālās Asamblejas (577 pārstāvjus ievēl uz 5 gadiem). Abas palātas apspriedes notur dažādās vietās: Senāts – Luksemburgas pilī (*Palais du Luxembourg*), bet Nacionālā Asambleja – Burbonas pilī (*Palais Bourbon*). Palātām ir arī savi iekšējie noteikumi un reglaments.

Katru gadu parlaments sanāk kopā uz deviņu mēnešu ilgu sesiju. Nepieciešamības gadījumā prezidents var sasaukt papildus sesiju. Lai gan kopš *Ceturtais Republikas* laikiem parlamentārā vara ir mazinājusies, tomēr Nacionālā Asambleja vēl joprojām var ierosināt valdības atkāpšanos, ja Asamblejas absolūtais vairākums nobalso par neuzticības izteikšanu.

Tiesu vara

Tiesu sistēma iedalās pēc tiesiskās un administratīvās kārtības. Pie tiesiskās kārtības pieskaitāmas tiesas, kurās izskata civillietas un krimināllietas. Tās sastāv no pirmās instances tiesām, apelācijas tiesām un augstākās instances tiesas: Kasācijas tiesas.

Savukārt administratīvās kārtības tiesas izskata lietas, kurās apsūdzība celta pret valsts institūcijām. Pie šāda veida tiesām pieder administratīvie tribunāli, Administratīvās apelācijas tiesa. Augstākā tiesas instance šajā kategorijā ir Valsts padome (*Conseil d'Etat*), kas izskata lietas, kurās apstrīdēti izpildvaras lēmumi. Valsts padome var noraidīt valdības lēmumus, ja tie ir pretrunā ar konstitucionālām vai rakstītām tiesībām, vai arī likuma pamatprincipiem.

Nesaskaņas starp abām tiesu sistēmām izskata Konfliktu tribunāls (*Tribunal des conflits*).

Konstitucionālā padome izskata normatīvo aktu atbilstību konstitūcijai un starptautiskiem līgumiem.

Augstākā saimnieciskā tiesa (*Cour des Comptes*) ar reģionālajām saimnieciskām tiesām veic valsts un sabiedrisko iestāžu finanšu auditu. Savukārt Saimnieciskās tiesas darbību uzrauga parlamenta Finanšu komisija.

Administratīvais dalījums

Francija ir unitāra valsts un tā iedalās 26 administratīvajos reģionos (*régions*): 22 no tiem atrodas metropoles Francijā (t.i. Eiropā) un četri ir aizjūras reģioni. Reģioni iedalās 100 departamentos (*départements*). Departamentu numerācija ir alfabētiskā kārtībā. Šie numuri parādās pasta kodos un automašīnu reģistrācijas numuros. Reģionu iedalījums ir 342 apgabali (*arrondissements*). Šīm teritoriālajām vienībām nav vēlētu varas institūciju. Nākamā iedalījuma vienība ir 4035 kantoni (*cantons*). Sīkākā Francijas administratīvā vienība ir komūna (*communes*) ar vēlētu pārvaldi.